

JULMIA TARINOITA

Suomessa vierailleet ihmisoikeusaktivistit Samia Botmeh ja Inna Michaeli kertovat kohtauksia naisten elämästä Palestiinasta.

TEKSTI & KUVAT Maria Pettersson
KUVITUS Mira Heija

Tervetuloa Suomeen!

INNA MICHAELI JA SAMIA BOTMEH ovat saaneet kutsun saapua puhumaan Helsingin Rauhanfoorumiin. He asuvat vain noin 40 kilometrin päässä toisistaan mutta eivät voi matkustaa yhdessä.

Israelin juutalainen Michaeli hurauttaa Tel Aviviin, Israelin päälentokentälle Ben Gurionille, ja lentää sieltä yhdellä välilaskulla Helsinkiin. Botmeh puolestaan on palestiinalainen eikä saa käyttää Ben Gurionia. Hän matkustaa kotikaupungistaan Hebronista ensin bussilla Jordaniaan pääkaupunkiin Ammaniin ja lentää sieltä Suomeen.

”Ulkomaille lähtemiseen on varattava aina neljä päivää: kaksi meno- ja kaksi tulomatkaa varten. Jos minut kutsutaan luennoimaan yhdeksi päiväksi, mietin monta kertaa, kannattaako lähteä”, Botmeh kertoo.

”Vähän aikaa sitten olin menossa Englantiin konferenssiin. Tutkijakollegani Betlehemin yliopistosta osallistui samaan konferenssiin, ja päätimme tavata keskustellaksemme esityksistämme. Tapaaminen ei onnistunut, vaikka asumme vain 30 kilometrin päässä toisistamme. Minua ei päästetty Betleheemiin eikä häntä Ramallahiin. Saimme tavata toisemme ensimmäistä kertaa vasta Jordaniassa lentokentällä. Israelin asettamat liikkumiskiellot vaikuttavat jokaiseen palestiinalaiseen joka päivä. Erityisen vaarallisia ne ovat naisille.”

Synnytyksiä checkpointeilla

BEIR FURIK, yksi Israelin yli 500 checkpointista Länsirannalla, lähellä Nablusin kaupunkia. Mies

Tohtori Samia Botmeh johtaa Birzeitin yliopiston Centre for Development Studies -yksikköä. Hän on tutkinut muun muassa palestiinalaisten naisten koulutusta ja työllistymistä. Botmeh toimii suurimmassa palestiinalaisen kansalaiskatkojärjestössä Boycott National Committee (BNC), joka koordinoi Etelä-Afrikan mallin mukaista boikottikampanjaa Israelia vastaan. Kampanja yhdistää kaikkia palestiinalaisia poliittisia puolueita ja merkittäviä kansalaisjärjestöjä.

Inna Michaeli on LGBT- ja feministiaktiivi, joka toimii israelilaisessa Coalition of Women for Peace -järjestössä sekä WhoProfits-projektissa, joka kartoittaa Palestiinan miehityksestä hyötyviä yrityksiä. Hän oli yksi vuoden 2006 Libanonin sodan ja 2008–2009 Gazan hyökkäyksen vastaisten protestien johtajista. Michaeli on sekä Israelin että Venäjän kansalainen, ja hän on ollut aktiivinen myös Pussy Riot -tapauksessa.

rukoilee, että sotilas päästäisi hänet ja hänen vaimonsa nopeasti läpi. Vaimon synnytyspoltot ovat alkaneet yllättäen, ja heidän on päästävä Nablusiin sairaalaan, nopeasti! Sotilas pudistelee päätään. Ei onnistu. Jonoon siitä. Mutta etkö näe, tämä on hätätapaus? Sotilas ei anna lupaa ajaa sairaalaan.

Sitten on liian myöhäistä. Lapsi ei enää odota. Nainen ryömii betoniseinän taakse saadakseen edes hieman yksityisyyttä. Lapsi syntyy checkpointin tomuun. Jossain vaiheessa sotilas suostuu tilaamaan ambulanssin. Kun se lähes tunnin kuluttua saapuu, lapsi on kuollut äitinsä käsivarsille.

”Voi kuvitella, millaista on seistä jonossa pienten lasten kanssa 4-5 tuntia helteessä ilman ajatusta siitä, koska pääsee läpi tai pääseekö ylipäätään.”

”Palestiinalaisissa tilastoissa mainitaan kolmenlaisia synnytyksiä: kotona, sairaalassa ja checkpointeilla tapahtuvia”, Samia Botmeh kertoo. Palestiinan terveysministeriön mukaan vuosina 2000–2006 ainakin 68 naista joutui synnyttämään checkpointeilla, koska Israelin soti-

laat eivät päästäneet heitä läpi. 35 lasta meneti viisi naisista kuoli synnytykseen.

”Checkpoint-synnytykset ovat nyt vähentyneet, koska naiset eivät uskalla enää ottaa riskiä. Kun synnytykseen on kuukausi, naiset jättävät perheensä ja muuttavat vieraiden nurkkiin sairaalan lähelle. Se on hyvin raskasta, sillä juuri raskauden viime viikkoina he tarvitsisivat perheensä tukea. Mutta riski on liian suuri.”

Botmehin mukaan liikkumisrajoitukset ovat naisille usein vieläkin pahempia kuin miehille.

”Naisten checkpoint-jonossa suurella osalla on mukanaan lapsia. Jokainen voi kuvitella, millaista on seistä jonossa pienten lasten kanssa 4–5 tuntia helteessä ilman ajatusta siitä, koska pääsee läpi tai pääseekö ylipäätään. Miten vaihtaa vaippa? Miten imettää? Miten päästä lapsen kanssa vessaan? Jos lähtee jonosta, menettää paikkansa ja joutuu jonottamaan uudelleen.”

Naiset ovat Palestiinassa, kuten suurimmassa osassa maailmaa, perheen pääasiallisia hoitajia ja ruokkijoita. Siksi matkustuksen epävarmuus sitoo naiset kotiin miehiä paremmin.

Olisi kyllä hyvä, jos kävisit töissä

VASTAVALMISTUNUT palestiinalainen rakennusinsinööri syöttää puolivuotiaasta lastaan. Avustusjärjestön johtaja tulee ihaillemaan ruskua tyttöä. Lopulta norjalainen huokaa.

”Harmi, että sinäkin jäät nyt sitten varmaan kotiin. Kyllä olisi hyvä, jos palestiinalaisnaiset kävisivät enemmän töissä.”

Rakennusinsinööri hermostuu. Norjalainen tietää aivan hyvin, että Gazaan ei Israelin mää-

räyksestä saa tuoda juurikaan rakennustarvikkeita. Insinööri olisi hyvin mielellään rakentamassa uusia taloja Israelin pommittamien tilalle, mutta se ei onnistu. Töitä ei ole.

”Olemme kiitollisia avusta, mutta on selvää, että se on pitkällä aikavälillä vahingollista”, Botmeh sanoo.

”Tarvitsemme apua Israelin sarron lopettamisessa. Sen jälkeen voimme alkaa huolehtia itsestämme. Meillä on koulutettuja ihmisiä ja paljon työhalukkuutta.”

Palestiinassa naiset ovat muiden Lähi-idän maiden naisiin verrattuna korkeasti koulutettuja. Alakoulussa tyttöjä on 49,5 prosenttia oppilaista, yläkoulussa jo 54 prosenttia. Yliopisto-opiskelijoista naisia on 57,2 prosenttia. Vuonna 2009 yliopistoista valmistuneista jo 60 prosenttia oli naisia. Osittain luku selittyy sillä, että naiset jäävät herkemmin kotimaan yliopistoihin, miehet saattavat lähteä ulkomaille.

Koulut siis käydään mieluusti, mutta sitten jotain tapahtuu. Palestiinalaisnaisten työllisyys on maailman alhaisimpia.

”Yksi syy on patriarkaalisessa kulttuurissa. Se ei kuitenkaan selitä kaikkea. Esimerkiksi Saudi-Arabian kulttuuri on paljon vanhoillisempi, mutta jopa siellä naiset käyvät enemmän töissä kuin Palestiinassa. Tärkein syy on Israelin harjoittama sortopolitiikka.”

Alat, jotka yleensä työllistävät paljon naisia, kärsivät Israelin miehityksestä erityisen paljon. Maatalous kärsii siitä, että palestiinalaisten maita ryöstetään, pilkkotaan ja pakkolunastetaan siirtokunnille. Tehtaita haittaavat korkeat kustannukset, jotka johtuvat Israelin asettamista liikkumisrajoituksista ja tulleista. Palvelut on ainoa sektori, jolla naiset voivat työskennellä melko vapaasti. Patriarkaalinen kulttuuri saa aikaan sen, että töitä lähtevät etsimään ulkomailta lähinnä miehet. Erityisen paha työllisyystilanne on kokonaan saarretussa Gazassa, joka elää lähes täysin hyväntekeväisyysjärjestöjen varassa.

Feministi ei ole aina hyväis

MAALISKUUSSA Israelin entinen ulkoministeri **Tzipi Livni** kutsuttiin suureen kansainväliseen naisjärjestöjen konferenssiin Yhdysvaltoihin. Inna Michaeli oli kauhuissaan.

”Hän on suoraan vastuussa satojen ihmisten tappamisesta. Hänet kutsuttiin puhumaan naisista politiikassa. Uskomatonta! Hänen olisi pitänyt puhua naisista sotarikollisina! Me feministit teemme usein sen virheen, että ihailamme naisia korkeissa viroissa vain siksi, että he ovat valloittaneet miehisin linnakkeen. Se ei riitä: pitää myös kysyä, onko nainen toiminut viras-

saan oikein. Israelissa edes se, että on feministi, ei valitettavasti tarkoita, että on vapaa nationalistisesta ja militaristisesta kulttuurista.”

Michaeli ja Botmeh kertovat, etteivät palestiinalaiset ja israelilaiset feministijärjestöt enää tee juurikaan yhteistyötä.

”Meillä oli paljon toimintaa 1990-luvulle asti”, Botmeh sanoo.

”Ajateltiin, että keskustelun kautta luotaisiin yhteisymmärrystä. Lopulta tajusimme, että sellainen keskustelu on erittäin vahingollista. Emme voi teeskennellä, että kaksi tasavahvaa osapuolta, israelilainen ja palestiinalainen, tekevät politiikkaa kansalaisyhteiskunnan ja demokratian sääntöjen mukaan. Se on valetta – meillä on miehittävä osapuoli ja miehitetty osapuoli.

”Pelkästään vuosina 2008-2009 Israel tappoi noin 1400 ihmistä Gazassa, eikä murhista ole vielääkään jaettu tuomioita.”

Emme voi leikkiä, että olemme tasa-arvoisessa asemassa ja ajamme yhteisiä tavoitteita.”

Nyt yhteistyötä tehdään sellaisten järjestöjen kanssa, jotka tunnustavat, että Israel miehittää Palestiinaa laittomasti.

”Sellaisiakin naisjärjestöjä on, mutta paljon vähemmän.”

Botmehin mukaan palestiinalaisten feministijärjestöjen toiminta on vaikeutunut sitä mukaa kun hallinto on muuttunut konservatiivisemmaksi. Feministinen liike on saavuttanut muutamia torjuntavoittoja. Naisia esimerkiksi yritettiin estää lailla matkustamasta ilman miespuolista holhoajaa, mutta naisjärjestöt saivat kaadettua aloitteen. Naisiin kohdistuva väkivalta ja kunniamurhat ovat asioita, joita vastaan naisjärjestöt taistelevat edelleen. Botmeh toivoo feministeilta muualla maailmassa halua kuulla naisten omaa ääntä.

”Emme tarvitse neuvoja, tarvitsemme tukea. Kansainvälisestä solidaarisuudesta ei saa tulla keino pakottaa arvoja palestiinalaiseen yhteiskuntaan. Esimerkiksi *hijab* – en pidä siitä enkä käytä sitä, mutta se ei ole palestiinalaisille kovin iso päänsärky. Kuitenkin se on asia, johon femi-

nistit muualla maailmassa kiinnittävät huomionsa. Se on holhoamista. Pitää kuunnella, mitä naiset oikeasti haluavat.”

Ei homoturismille

SYYSKUU 2011, Berliinin matkailumessut. Mesuhalliin pystytetään ständi, jossa markkinoidaan Tel Avivia erinomaisena homomatkakohdeena. Israelin matkailuministeriö tuki kampanjaa, jossa homoja kaikkialta länsimaista houkutellaan matkustamaan Israeliin. HLB-aktivisti ja itsekin lesbo Inna Michaeli ei voi sietää kampanjaa.

”Israel esiintyy mielellään homojen oikeuksia puolustavana saarekkeena pahojen arabien keskeillä. Minä ja monet muut queer-aktivistit olemme raivoissamme siitä, että ponnistelujamme – meidän, ei Israelin valtion ponnistelujaa – käytetään Israelin imagon kohottamiseen.”

Michaeli sanoo, että slogan ”Gay rights are human rights” ei ole heille vain tyhjää puhetta.

”Pelkästään vuosina 2008-2009 Israel tappoi noin 1400 ihmistä Gazassa, eikä noista murhista ole vielääkään jaettu tuomioita. Jos noin kymmenen prosenttia väestöstä on tavalla tai toisella queer, Israel tappoi 140 HLB-ihmistä. Checkpointeilla ei kysellä seksuaalista suuntautumista. Israel pysäyttää ja nöyryyttää myös homoja ja estää heidän liikkumistaan joka päivä.”

Michaelin on huolissaan siitä, että Israel suuntaa propagandan eurooppalaiselle HLB- yhteisölle.

”Siellä on paljon ihmisiä, jotka eivät ole kiinnostuneet ihmisoikeuksista, ainoastaan homojen oikeuksista. Mutta se ei ole oikein.”

Samia Botmehin mielestä homot ovat Palestiinassa puun ja kuoren välissä.

”Hamas ja Israelin hallitus ovat molemmat hirveitä vaihtoehtoja. Hamas estää naimisiinmenon homoilta, Israel liikkumisen ja työnteon myös homoilta. Itse en ikinä äänestäisi Hamasia, mutta se on demokraattisesti valittu hallitus. Yhtä alistavaa hallintoa ei voi korvata toisella.”

Suomalaisilta HLB-aktiivilta ja feministeilta Botmeh ja Michaeli toivovat solidaarisuutta.

”Boikotoikaa Israelia ja kertokaa kaikille, miksi teette niin. Jokainen miehityiltä alueilta tuleva hedelmä, jonka suomalainen ostaa, pahentaa välittömästi naisten asemaa Palestiinassa. Me haluamme rauhaa, mutta ennen kaikkea oikeutta.”

Haastattelujen lisäksi lähteinä on käytetty artikkeleita Wasted Talent (D+C 7-8/2011), Women and Education in Palestine: Is Education Improving the Status of Women?, Israeli Jailed over Baby Tragedy (BBC) sekä Amnesty:n raporttia vuodelta 2005.